

๒๕๔๘

ปีแห่งการสถาปนาความถูกต้อง

(เพื่อป้องกันวิกฤตใหญ่ในปี ๒๕๔๙)

ประเวศ วะสี

๑. อวยพรให้คนไทย มีความสุขสวัสดิ์

เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ ผมขออวยพรให้เพื่อนคนไทยทุกคนมีความสุขสวัสดิ์ โดยไม่เลือกชั้นวรรณะลัทธิหรือศาสนา เพราะเหนือสิ่งอื่นใด เราต่างเป็นเพื่อนมนุษย์ ความรักอันไพศาลต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งจะยังให้เกิดความเบิกบานและสันติสุข ขอให้ถนอมรักซึ่งกันและกัน

๒. ความสุขสวัสดิ์เกิด จากความถูกต้อง

เหตุปัจจัยของความสุขสวัสดิ์คือความถูกต้องทุก ๆ ประการ ทั้งทางกาย วาจา ใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เราอยู่ร่วมกันเป็นระบบที่เชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อน เช่นเดียวกับระบบร่างกาย ในร่างกายของเราความไม่ถูกต้องแม้เพียงน้อยนิด เช่นเบสตัวเดียวใน ๓,๐๐๐ ล้านตัวของดีเอ็นเอผิดพลาดไป อาจก่อให้เกิดวิกฤตทั้งร่างกาย ฉะนั้นนอกเหนือไปจากความถูกต้องของแต่ละปัจเจกแล้ว เรายังต้องสนใจในความถูกต้องของสังคมทั้งระบบด้วย

๓. เราล้าเข้าไปสู่การเป็น สังคมที่ขาดศีลธรรม มากขึ้นเรื่อย ๆ

สภาพการพัฒนาของประเทศเราจะไปดูเฉพาะจีดีพี (Gross Domestic Product) ไม่ได้ ต้องดูความถูกต้องของสังคมในภาพรวม ความถูกต้องของสังคมคือเหตุปัจจัยของความสุขสวัสดิ์ ศีลธรรมคือความถูกต้องของสังคม ศีลคือการอบคอกติกาของการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ธรรมคือความถูกต้องยิ่ง ๆ ขึ้น การพัฒนาในช่วง ๓-๔ ปีที่ผ่านมา อาจมีดีหรือไม่ดีในบางเรื่อง แต่โดยภาพรวมแล้วสังคมกำลังล้าเข้าไปสู่การเป็นสังคมที่ขาดศีลธรรมมากขึ้น เพราะส่วนนำของสังคมนำโดยการเอาเงินและอำนาจเป็นตัวตั้งโดยขาดพื้นฐานทางศีลธรรม จนถึงขั้นที่เรียกว่าทำอะไรก็ได้ขอให้อยู่ โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมอันดีงาม คอรัปชั่นในรูปแบบต่างๆ จึงเกิดขึ้นอย่างมโหฬาร ผู้มีอำนาจรวยเอา ๆ โดยไม่สนใจความเป็นธรรมทางสังคม มีการกระตุ้นการเสพสุขทางเนื้อหนังมังสาโดยไม่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคน มีการส่งเสริมอบายมุขทั้งหลาย บุหรี่ การพนัน การเที่ยวกลางคืน โดยไม่ถนอมรักเยาวชนของชาติ เฉพาะขนมหมอลอกเด็กอย่างเดียวก็นำเอาเงินของพ่อแม่ผู้ปกครองไปถึงปีละ ๑๗๐,๐๐๐ ล้านบาทโดยก่อให้เกิดความโง่เขลาและสุขภาพเสียไว้ให้แก่ครอบครัวทุกครอบครัว

เดี๋ยวนี้คนไทยบริโภคสุราด้วยอัตราสูงเกินกว่าชาติอื่น ๆ เกือบหมดทั้งโลกแล้ว ทั้งนี้เพราะทิศทางการพัฒนาคือกระตุ้นให้บริโภคมาก ๆ เพื่อความเจริญของธุรกิจการค้า อันเป็นการตรงข้ามกับคุณค่าดั้งเดิมของเราในเรื่องความขยัน การประหยัด และความดีอื่น ๆ

โดยสรุปการพัฒนาของเราขับเคลื่อนด้วยโลกจริต อันนำไปสู่โทสะคือความรุนแรง และโมหะคือความไม่ฉลาดหรืออวิชา โลกะ โทสะ โมหะ เป็นอกุศลมูลที่นำไปสู่ความเสื่อมเสียทางศีลธรรม ความเสื่อมเสียทางศีลธรรมไม่เป็นเหตุแห่งความสุขสวัสดิ์

นายกรัฐมนตรีต้อง เป็นผู้นำความถูกต้อง

เป็นที่ทราบกันมาแต่โบราณกาลแล้วว่า ถ้าจักรพรรดิหรือกษัตริย์อันเป็นผู้นำสูงสุดของประเทศไม่ตั้งอยู่ในทำนองคลองธรรม หรือทศพิธราชธรรม บ้านเมืองจะเกิดอาเพศ ราษฎรประสบความทุกข์ยาก เกิด

สงครามหรือความรุนแรงในบ้านเมือง นายกรัฐมนตรีจึงต้องเป็นผู้นำความถูกต้อง จะเป็นเด็กที่ฉลาดแต่เกเร เจ้าเล่ห์ เอาเปรียบผู้อื่นไม่ได้ นายกรัฐมนตรีต้องเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและตั้งอยู่ในทำนองคลองธรรม

อย่างน้อย นายกรัฐมนตรีน่าจะเป็นผู้นำความถูกต้องใน ๕ เรื่องดังต่อไปนี้

(๑) **เคารพเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ** รัฐธรรมนูญกำหนดกรอบ กติกา และกลไกของการอยู่ร่วมกันอย่างถูกต้อง หากนายกรัฐมนตรีไม่เคารพเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ บ้านเมืองจะถลำไปสู่ความเสื่อมเสียทางศีลธรรมจนหายหน้า

ตัวอย่างของเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ

ก. **การคานอำนาจ** รัฐธรรมนูญบัญญัติองค์กรอิสระเพื่อคานอำนาจ เช่น วุฒิสภา ศาลรัฐธรรมนูญ กกต. ปปช. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หากองค์กรเหล่านี้เป็นอิสระและคานอำนาจได้ดี บ้านเมืองจะมีศีลธรรม รัฐบาลไม่พึงเข้าแทรกแซง แต่ควรส่งเสริมความเป็นอิสระขององค์กรเหล่านี้

ข. **บทบาทของประชาชนในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบอำนาจรัฐ** ทูกระดับ นี่คือการส่งเสริมการเมืองของพลเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ค. **สิทธิชุมชน** หากชุมชนมีสิทธิที่ควรมี บ้านเมืองจะร่มเย็นเป็นสุขแก้ปัญหาได้ทุกชนิด ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้อย่างบูรณาการ

ง. **ระบบสื่อ** ม.40 ตามรัฐธรรมนูญ มีเจตนารมณ์ให้ใช้การสื่อสารเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด ไม่ใช่เพื่อแย่งชิงผลประโยชน์กันจนและเยี่ยงปัจจุบัน โดยรัฐบาลไม่ได้เข้าไปช่วยสร้างรากฐานที่ดีไว้ให้นาคต หากพัฒนาระบบสื่อให้ที่บ้านเมืองจะเกิดความสงบสุขอย่างรวดเร็ว

เจตนารมณ์ดี ๆ ในรัฐธรรมนูญยังมีอีกมาก แต่เท่าที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น รัฐบาลไม่ได้แสดงให้เห็นว่าจะปฏิบัติตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ มักจะเป็นไปในทางตรงข้ามมากกว่า

(๒) **ผลประโยชน์ทับซ้อน** ผู้นำรัฐบาลมาจากกลุ่มทุนที่มีธุรกิจนับด้วยหมื่นด้วยแสนล้าน ประชาชนแยกไม่ออกระหว่างประโยชน์ของประเทศกับประโยชน์ของธุรกิจส่วนตัวที่ดูอยู่ฟูขึ้น สังคมดูไม่ออกว่าผู้ถืออำนาจรัฐทำการปันหุ้นเพื่อให้ผลประโยชน์กับกลุ่มของตัวหรือไม่ สภาพเช่นนี้ทำให้ขาดความเชื่อถือว่ารัฐบาลจะจัดคอร์รัปชันอันเป็นมะเร็งร้ายที่กำลังกัดกินสังคมไทย

(๓) **ทิศทางการพัฒนา** หากยังขับเคลื่อนการพัฒนาโดยเอาเงินหรือโลกจืดเป็นตัวตั้ง จะเร่งความเสื่อมเสียทางศีลธรรมมากยิ่งขึ้น ควรทำความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสให้ดี เพราะเป็นเศรษฐกิจศีลธรรม

(๔) **การคิด พูด และทำอย่างสันติ** การส่งสัญญาณความรุนแรง เช่น จะส่งไปพบ ยมบาลก็ดี ไฉ่ห้วยก็ดี หรือว่าอยู่ร่วมชาติกันไม่ได้ก็ดี จะทำให้อำนาจรัฐใช้ความรุนแรงมากขึ้น และเป็นชนวนให้เกิดความรุนแรงปั่นป่วนขึ้นเต็มสังคมในที่สุด

(๕) **ต้องระวังกิเลส ๓ ประการ คือ ตัณหา(อยากได้) มานะ(อยากใหญ่) ทิฐิ(ใจแคบ)** เพราะจะทำให้ขาดศิริโอตตปะ โสรัจจะ ไม่เป็นที่รักของคนทั้งหลาย ขาดความร่วมมือในการแก้ปัญหา ทำให้ปัญหาซับซ้อนและยากต่อการแก้ไขมากขึ้น

ถ้าภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นี้ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำความถูกต้องใน ๕ ประการ ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นของขวัญเพื่อความสุสวัสดิ์ในปีใหม่ให้คนไทย แต่ถ้าตรงกันข้ามน่าจะเกิดวิกฤตใหญ่ในบ้านเมืองภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ สังคมที่ขาดศีลธรรมย่อมไม่สามารถรักษาปรกติภาพไว้ได้ ผลร้ายของความไม่ถูกต้องนานาประการน่าจะมาบรรจบกันภายในปีครึ่งถึง ๒ ปี จากนั้นไป นี่เป็นสมมติฐานซึ่งถ้าไม่จริงก็ดี แต่ถ้าอาจจริง ต้องเตรียมการป้องกัน ที่เสนอนี้เพราะไม่ต้องการทำให้เกิด

๕.

บทบาทของประชาชน คนไทยทั้งมวล

เมื่อพิจารณาถึงสภาพและขนาดของปัญหากับข้อจำกัดของนักการเมือง จะฝากความหวังไว้กับนักการเมือง ไม่ว่าพรรคใด ๆ ที่จะสถาปนาความถูกต้องในบ้านเมือง เห็นจะไม่สำเร็จ เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทั้งมวลที่จะต้องร่วมกันสถาปนาความถูกต้อง

อันที่จริงไม่ว่าพรรคการเมืองใด ๆ ถ้าชนะเลือกตั้งแล้วมาจัดตั้งรัฐบาล ถ้ายังคงคิดแต่ใช้อำนาจเพื่อแก้ไขปัญหาก็จะตกเข้าไปอยู่ใน “โครงสร้างมรณะ” ซึ่งนอกจากแก้ปัญหาไม่ได้แล้วตัวจะตายอีกด้วย

ในสังคมที่ซับซ้อนและยาก ต้องออกจาก “โครงสร้างมรณะ” ไป “เปิดพื้นที่ทางสังคม-พื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง” จึงจะพ้นมรณภูมิได้ นั่นคือทุกคน ทุกองค์กร

ทุกภาคส่วนของสังคม ต้องรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กร และในทุกเรื่อง การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กร และในทุกเรื่อง จะทำให้เกิดพลังทางปัญญา พลังทางจิต พลังทางสังคม และพลังทางการจัดการ เพื่อสถาปนาความถูกต้องขึ้นบนผืนแผ่นดินนี้ เพื่อความสุขสวัสดิ์ของเพื่อนคนไทยทุกคน

พี่น้องคนไทยครับ ในพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อแรกเสด็จขึ้นครองราชย์ ความว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม”

นั่นแหละคือธงชัย แผ่นดินต้องมีธรรมครอง ประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยามจึงจะบังเกิดได้

เราคนไทยทั้งมวลต้องร่วมกันสถาปนาความถูกต้องในแผ่นดินเพื่อป้องกันวิกฤตใหญ่ในปี ๒๕๔๙

ขอให้คนไทยมีความสุขสวัสดิ์
